

Örvénylő évek

(Részlet a *Bejárat a mennyországba* című regényből)

Az *Örvénylő éveket* megrázó élménye alapján írta Szente. Eszter és Csöpi már nem élt, amikor úgy döntött, meglátogatja Bartosékat a Városmajor utcai lakásukban. Még nem költöztek le a Balatonhoz. Aranka néni miatt csengetett be hozzájuk, az asszonyal szívesen beszélgetett, rövid mondatokból, utalásokból is megértették egymást. Szente már a faluban lakott, könyvei jelentek meg. Aranka néninek elküldött egyet-egyet. Az asszony mindig egy levelezőlapon köszönte meg a könyveket, apró betűivel pár soros véleményt írt róluk. A dicséretes és a bírálatok fele-fele arányban álltak egymással. Szentének tetszett az asszony őszintesége.

Délelőtt tíz óra volt, amikor megérkezett. Előzőleg persze odaszólt telefonon, hogy jöhet, nem zavar-e.

Aranka néni vette fel a kagylót.

– A férjem délelőtre vár valakit, de ők úgyis a dolgozószobában társalognak, mi megleszünk a hallban. Miklóst örömmel nélkülözzük. Gyere nyugodtan, Tomikám.

A professzor vendége még nem érkezett meg, egy darabig hármasan ültek a hallban, Bartos Miklós nadrágban, papucsban és fürdőköpenyben.

– Legalább vegyél fel zakót, ne így fogadd a vendéget – figyelmeztette a felesége.

– Ha nem leszek jó neki, elmegy – mondta Bartos flegmán. Rögtön megrekedt a párbeszéd közöttük, Bartos a felesége jelenlétében örökké fagyossá tette a léghőmérsékletet. Kínos, szótlán percek következtek, Bartos meguntta őket, sértetten, dühödten bevonult a szobájába.

– Szövetkezzetek csak ellenem! – kiabálta vissza az ajtóból.

Az ismeretlen vendég hamarosan megérkezett, az asszony a hallon keresztül a dolgozószobába kísérté a negyven év körüli, középtermetű, fekete bajuszos és szakállas, határozott tekintetű férfit. A professzor nem volt a dolgozószobájában, meggondolta magát, mégis zakót öltött.

– Foglaljon helyet, rögtön jön a férjem – mondta az asszony, és magára hagyta a vendéget. Alighogy visszalépett a hallba, újra csengettek.

– De nagy a forgalom ma! – jegyezte meg, amikor elment Szente mellett.

Aranka nénit sürgősen áthívták a szomszédba, rosszul lett a fiatalasszony, várják a mentőt, megkérték, vigyázzon a két kisgyerekre, míg a férjet értesítik, hogy jöjjön haza.

– Bocsáss meg, Tomikám – mentegetőzött az asszony –, majd átszólok telefonon, hogy mikor jöhetnek. Remélem, hamarosan.

A professzor átsétált a hallon, a dolgozószoba ajtaja becsukódott. Bartos nem törődött Szentével, rá sem nézett, az író egyedül maradt. Negyedórát vár, aztán elmegy, gondolta. Aranka néni percek múlva valóban telefonált, legalább félóráig odaát lesz. Szente azért ne menjen el!

Néhány pillanattal később már nem is akart lelépni, a dolgozószobából kihallatott Bartos Miklós ordibálása.

– Mit pofázik maga nekem?! – kérdezte a vendégtől.

Szente közelebb ment az ajtóhoz, hallgatózni próbált, de nem hallotta jól a férfi hangját. A dolgozószoba másik ajtaja egyenesen a fürdőszobába nyílt, ahová az előszobai folyosóról is be lehetett menni. Szente gyorsan megette ezt az utat.

A fürdőszoba ajtaja vékonyabb volt, jól áthallatszott a beszélgetés, bár Bartos visszavett a hangjából.

– Ki maga?! Be sem mutatkozott!

– Dehogynem, Bartos úr... Megmondtam a nevemet. Kaposi Ferenc állatorvos vagyok. A lelkiismerete felől érdeklődnék. Milyen érzés úgy élni, hogy 1956 novemberében megöletett két ember? Török Gábort és a bátyámat, Kaposi Rudolfot. Emlékezik még rájuk?

– Kik ezek az emberek?! Mi közöm hozzájuk? Milyen marhaságokat hord össze nekem?! Ha nem takarodik el a lakásomból, azonnal riasztom a rendőrséget!

Szente úgy érezte, hogy a benti feszültség csaknem szétrepeszti az ajtót. Menekülésre készen fülelt.

– Nem hív maga senkit, uram. Elvtársnak kellene szólítanom, magának kijár ez a cím, de nekem valahogy nem áll rá a szám. Üljön le a székébe, és ne mozduljon, különben magába döföm a szérumot. Látja ezt a fecskendő a baromi nagy tűvel? Ezzel altatom el a megvadult kutyákat, lovakat és bikákat. Úgyhogy ne patogjon!... Szóval javult már az emlékezete? Eszébe jutott Török Gábor? Maga előtt látja a tizenöt éves bátyám arcát? Mert mi még mindig látjuk Rudi szétlőtt, véres fejét. És Török Gábor hozzátartozói sem felejtik el ezt a képet. Csak ők hallgatnak, mert félnek, rettegnek, ha panaszt tesznek, bármi történhet velük. De én nem ijedek meg, eljöttem, hogy a szemébe mondjam: maga egy mocskos áruló, rohadt gyilkos!

– Válogassa meg a szavait, barátocskám! – horkant fel Bartos önérzetesen. – Nem tudja, hogy kivel beszél. Kossuth-díjas professzor vagyok, elismert, megbecsült történész.

– Szarok a maga piederesztáljára, érti!? Elvárom, hogy bevallja a bűnét, amelyet 1956-ban elkövetett ott lent a Balatonnál, hogy aztán előnyöket élvezhessen a rendszerben, amellyel nekem amúgy nincs semmi bajom. Engem békén hagynak a kommunisták, pedig nem bújtam a fenekükbe. Dolgozom. Engem is elismernek és megbecsülnek. De gondolom, maga meg erre szarik egy nagyot. Tehát kvittek vagyunk... Szóval meséljen szépen... Hogyan juttatta a hóhérok kezére a bátyámat és a Török Gábort?

– Nem kötelezhet arra, hogy elszámoljak a múltammal, a hibáimmal. Ha egyáltalán azok voltak – mondta Bartos.

– Igaza van, nem kötelezhetem, de kényszerítem a vallomásra. Aztán csak eljön az az idő, amikor majd mások firtatják a cselekedeteit.

Kaposi Ferenc fokozatosan lehiggadt.

– Ha makacsul hallgat, majd én mesélek. Csak azért, hogy tudja: élnek olyan emberek, akik ismerik a disznóságait, nem maradhat semmi titokban.

– Nos, ha éppen tudni akarja, Török Gábor jött át hozzám érdeklődni. Leutaztunk, hogy a rokonaink villájában töltsük el a fővárosi vészterhes napokat. A második lányunk nagyon kicsi volt még, a feleségem ott nagyobb biztonságban érezte magát.

Törökkel már régebben is találkoztam, üdvözölni szoktuk egymást. Politikáról soha nem beszéltünk, a szokásos közhelyek, a természet, az időjárás, az egészség – ezek kerültek szóba. Mondta, hogy a fia Budapesten egyetemista. Ötvenhat őszén arról puhatolózott nálam, hogy mi várható idefent. Semmi jó, feleltem neki kategorikusan. Sejtettem, hogy a fia ellenforradalmár és alaposan belekeveredett a megmozdulásokba... Hőbörögtek azok kérem!... Török fia is szervezkedett, és Török segített neki. Géppisztolyokat szereztek a belügyminisztérium üdülőjéből, Török ott volt szakács, abszolút megbízható embernek tartották. De hát fű alatt ő is az ellenforradalmárok oldalára állt, egy húron pendült a fiával, akinek fegyverek kellettek sűrűn. Török valahogy kicsempészte a géppisztolyokat az üdülőből, csak éppen nem tudták kivinni őket biztonságosan a faluból, ávosok ellenőrizték az utakat. A mai európai hírű, gazdag balatoni üdülőhely akkor még koszos, elmaradt falu volt, jelentős történelmi múlt nélkül. 1919-ben fehérterroristák garázdálkodtak a településen, néhány vöröst kivégeztek. Ennyit őriznek a krónikák... Nem csodálkoztam azon, hogy Törökék lázadnak, a legtöbb emberben megvolt ez a hajlam akkoriban. Figyelmeztettem, hogy ne vállaljon ideológiai közösséget a fiával, a fiatalok sokszor hevesvéredek, vakon mennek előre, maguknak keresik a bajt. Nem hallgatott rám, mert valahogy megoldották, hogy a fegyvereket kivigyék a faluból. Csak később értesültünk a feleségemmel arról, hogy Törököt és egy ellenforradalmár gyereket agyonlőttek. A másik gyerek állítólag megúsza. Csupán ennyit tudok elmondani magának, érje be ennyivel. A halálesetekben nem vagyok vétkes... Kikérem magamnak a vádakat!

Bartos az utolsó szavakat emeltebb hangon mondta.

Kaposi Ferenc gúnyosan nevetett.

– Majd én felfrissítem az emlékezetét... Magától származott az az ötlet, hogy a géppisztolyokat csónakkal szállítsák a falu határán túlra, így elkerülhetik az ellenőrzést. Így is történt. Éjjel három csókatok raktak tele fegyverrel, és Török elrejtette őket a parti nádasban. Kora reggel útra keltek, az egyik csónakban Török Gábor, a másikban egy ottani fiú, a harmadikban pedig Rudi bátyám húzta az evezőket. Rudi Törökéknél vendégeskedett, Törökék távoli rokonaink. Tíz kilométert eveztek a tavon, aztán kikötöttek. Török fia teherautóval várta őket, a vöröskeresztes segélyszállítmány közé rejtették a fegyvereket. A trió simán, feltűnés nélkül visszaevazett. A helybeli srác megfázott az úton, pedig napos, szélcsendes idő volt. Tüdőgyulladást kapott, kórházba vitték. Ő megúsza a kalandot, de Török Gáborra és Rudi bátyámra másnap maga rászabadította az ávosokat, akik agyonlőtték őket. A villából nézte végig, ahogy a kalapos, ballonkabátos férfiak hajnalban kiszállnak a fekete kocsiból, berontanak a házba és gyilkolnak. Mindenkit megöltek volna, de csak Török Gábor és Rudi tartózkodott a házban, Gábor bácsi felesége és lánya vidéken rekedt a zűrzavaros közlekedés miatt. Az egyik ávóst személyes bosszú is vezérelte, Törökék lánya nem ment hozzá feleségül... Rudi holttestét egy zsákba tették, elhozták a falunkba és kilökték a kapunk előtt. A kilencéves húgom talált rá, sikítózott, sokkot kapott, egy éven keresztül ideggyógyász kezelte. Soha nem heverte ki a megrázkódtatást, néha még most is felriad álmából, sírógörcs fogja el. A rohamainak gyógyszeres kúra a következménye. Hallotta, hogy a Török család is teljesen összeomlott, nemcsak Gábor bácsit gyilkolták meg, de a fiúkat is felakasztották 1957-ben. Alapos munkát végzett, Bartos úr!

– Nem én jelentettem fel Törököt – tiltakozott a professzor. – Rágalom!
– Hazudik, Bartos úr! – folytatta Kaposi. – Bebiciklizett a rendőrségre és szemrebbenés nélkül beköpte az evezős forradalmárokat. Mert hát azok voltak, egyszer majd így emlékeznek rájuk.

– Vannak bizonyítékai? – kérdezte a professzor.

– Nem a levegőbe beszélek. De ezzel a bizonyítékkal kitörölhetem a seggemet. A Török fiút is maga jutatta bitófára. A fegyverek kicsempészését a faluból azért nem akadályozta meg idejekorán, hogy később tanúskodhasson ellenük. Mert maga történészként volt annyira tájékozott, hogy megjósolja, megérezze a felkelés elbukását és következményeit. Az akasztásokat! A tanúskodásával újabb érdemjegyet szerzett magának az elvtársainál, amint értesültem, feljebb jutott a ranglétrán. Véraldozatok árán...

– Megveszem a bizonyítékot. Mennyit kér érte? – kérdezte Bartos.

– Ocsmányabb, pofátlanabb alak, mint gondoltam. Nem fél, hogy egyszer elkapom és megölöm?! Nem retteg a bosszútól?! Legalább bocsánatot kérne!

– Örvénylő évek voltak azok kérem. Maguk nem értik a történelem áramlatait.

Szente beleborzongott a történetbe, szédülten állt a fürdőszobában. Zajokat hallott, aztán Kaposi átvágott a hallon, az előszobán, és elhagyta a lakást. Bartos a szobájában maradt.

Szente kisietett a konyhába, elhatározta, hogy ott várja meg Aranka nénit.

A fél óra hosszabbra nyúlt. Amikor az asszony hazaérkezett, kiszólt a konyhából:

– Itt vagyok, Aranka néni.

– Pillanat, Tomikám, kezet mosok.

Az üvöltés mindjárt felcsattant a fürdőszobában, Bartos akcióba lépett, amint meghallotta a vízcsobogást.

– Átkozott ringyó! Kikaparom a szemedet! Megint beköptél, rám uszítottad az ellenforradalmárokat!

Visszhangzott a lakás.

– Szeretnél lógva látni?! Nem éred meg!

A professzor a feleségének esett, pofozta, fojtogatta, az asszony jajgatott.

– Ne bánts, Miklós – könyörgött.

Szente berohant a fürdőszobába.

– Hagyja abba, Miklós bácsi! – szólt Bartosra.

– Kuss! Összeesküdtek ellenem! Nem tűröm a rágalmakat, ezt jegyezzétek meg magatoknak!

Aranka néni a fürdőkádba esett. Bartos ledobta a zakóját, és ingben püfölte a feleségét. Szente megpróbálta elrántani a férfit, de nem bírta vele, a gyűlölet fékezhetetlenné tette. Ekkor a nyitott fürdőszoba ajtón át megpillantotta a fecskendőt a dolgozószoba dohányzóasztalán. Bement érte, és a professzor hátába szúrta a tűt. Addig nyomta a fecskendőt, míg a szérum el nem fogyott.

Bartos Miklós felegyenesedett, megmerevedett, és hátranyúlt, kihúzta a fecskendőt a hátából. Láta, hogy üres. Elképedt.

– Megöltetek – suttogta, és összecsuklott.

Szente kiemelte az asszonyt a kádból, bevitte a hallba, és lefektette a rekamiéra.

– Hívok orvost Aranka néninek – mondta.

– Miklóssal mi lesz? – kérdezte az asszony.

– Előbb-utóbb felébred – felelte Szente.

– Én is rendbe jövök, nem kell orvos. Kérek egy pohár vizet, és hozd ide a nyugtatómat az éjjeliszekrényről.

Mire visszajött a vízzel és a gyógyszerrel, Bartos már talpon volt, zuhanyozott a kádban, és mozgalmi dalokat füttyörészett.

Ági már hetek óta Szente kedvese volt, amikor a férfit elvitte bemutatni a szüleinek. A falu negyven-ötven kilométerre feküdt.

Tasnádyék szép házban laktak, az utca a főtérről nyílt. Vasárnap volt, ezen a napon tartották a búcsút.

– Ne lepődj meg, kicsit többen leszünk – mondta Ági útközben. – Anyu bátyja is eljön a családjával, két gyerekük van, és ott vannak az unokák. Benépesül a ház.

– Noked nincs testvéred? – kérdezte Szente.

Ági Renault-jával utaztak, Szente Ági mellett az első ülésen ült. Nem szeretett utas lenni, különösen nem személygépkocsiban és az első ülésen. Nem a balesettől félt, inkább az alárendelt helyzet zavarta, ha nő vezette a kocsit, kiszolgáltatottnak, feleslegesnek érezte magát. Most is úgy tetszett, mintha Ági fölényben lenne azzal, hogy a kormányon ül. Pedig szó sem volt erről, Ági ereje, hatalma csak a képeiről és a díszleteiről sugárzott Szentére. Fészkelődött az ülésen. Ági kényelmetlenül érezte magát.

– Bánod, hogy eljöttél? – kérdezte.

– Hogyan juthat ilyen butaság az eszedbe. – mondta Szente. Még nem választál a kérdésemre?

– Anyunak előttem született egy kislány, de csak hónapokat élt. Anyu idegileg eléggé labilis, a csecsemő teljesen felzaklatta, állítólag azt mondogatta, hogy a bátyja támadt fel, a kisfiú rá hasonlít. A nagybátyám fiatalon halt meg, a halála iszonyúan megviselte anyámat, traumát okozott neki, az idegi érzékenység már egész életében elkíséri. A kisfiút ügyetlenül, zavarodottan ápolta, megbetegedett, később vitte orvoshoz. Meghalt szegény. Aztán következtem én, de mint látod, megúsztam anyám gondoskodását. Ötéves lehettem, amikor egy éven át ideggyógyintézetben kezelték. Sokat javult az állapota, rendbejött, de időnként visszaesik, depressziós, vigyázni kell rá. Szerencsére apám nagyon szereti, óvja a bántalmaktól. Jól élnek, apám mezőgazdasági mérnök, nagyszerű ember, már nyugdíjas.

A ház jólétet, tisztaságot, túlzásba vitt rendszereteket árasztott. Szentét udvariasan fogadták.

– Ágika még nem ismerte magát, Tamás, de mi már akkor olvastuk a könyveit – kedveskedett Tasnádyné. Férje helyeselt, bólogatott. A főzésben, sütésben Tasnády húga segítkezett Ági édesanyjának. Szente lopva végigtekintett a készülődésen, a sült kacsákon, a rántott húson, a hőálló tálakba adagolt pörköltön, a díszített köreteken, a tálkákat elborító édességeken.

Az előszobában terítettek. Szentének régi búcsúi ebédek jutottak eszébe, amelyeket anyai nagyszüleinél fogyasztottak el. Próbálta felidézni magában a búcsúi hangulatot, amelyet kettéosztott szülei válása. Létezett egy idillikus kép, amikor a szülei még együtt éltek; már szombaton délután kibuszoztak a faluba, rendbe tették az első udvart, lesöpörték és fellocsolták a járdát, a kamrában előkészítették a vasárnap délelőtti

konyhai teendőket. A leves frissen főtt, a húсок ekkor kerültek a tűzhelyre. Nagyanyja egész héten át sütött, vasárnap kora reggel csak a krémekeket keverték ki. Sente gyakran fordult a ház és a pince között, a konyharuhával lekötött, étellel teli edényeket ő vitt le a pince fenekére. Be-beszippantotta az enyhén dohos, hűvös levegőt, a falak legalább egy évszázada őrizték a múltat, őseinek emlékét.

A hepehupás lépcsősorok szélén másfél literes csatos üvegekben állt a hordókból kiszívott bor, külön-külön palackban a fehér és a vörös, az édes és a száraz. Ha valamelyikből kifogyott, Sente ugrott le a pincébe, hogy a megjelölt demizsonból zománcozott tölcsérral teletöltse az üveget. Mikor már nagyobb lett, olykor meghúzta valamelyik palackot, aztán pótolta a mennyiséget. Ilyenkor sietett, nehogy észrevegyék, hogy piál odalent. Néha a fejébe szállt az ital, amikor kilépett a levegőre, előfordult, hogy kótyagosan düllöngélt. Az édes bort kedvelte, a muskotályos ízűt.

Ez a kép aztán töredezetté vált, amikor az anyja újra férjhez ment, a búcsúk vesztettek vonzásukból. Sente már felnőtt, ez is közrejátszott az illúziók eltűnésében, kereste, kutatta a régi légkört, de csak a nyomait fedezte fel egy-egy mozzanatban, szokásrendben. Amikor aztán a nagyapja meghalt, lebontották a pincét, a búcsú attól kezdve megrekedt a ház helyiségeiben. Egyre ritkábban mentek ki délután báméskodni a sátrak közé, nézni a körhintákat, hallgatni a céllövöldék zaját, a légpuskák golyóinak csattanásait a bódék hátsó lemezén. Régen a nagyapja kertjének végében, túl a lucernáson, az akácfaikkal körülölelt gyepes tisztáson tartották a búcsúkat, és ha Szentét, a kis bártortalan srácot kilökték a ringlispi ülésében, hogy nagyobb ívet repüljön, látta a Balaton fakókék vizét a távolban. A búcsúsok aztán beköltöztek a faluba, a kultúrház elé, majd később a faluház szomszédságába.

A varázs elveszett örökre, gondolta most Sente. Ágiéknál talán felmarkolhat belőle egy morzsát, az illatok, a „családi szag” jelezték, hogy nem fog csalódní.

Délelött tizenegy órakor a vendégek is megérkeztek. Ági nagybátyja rendkívül ismerősnek tűnt Szentének, de most nem kellett találágnia, nem maradt megfejt-hetetlen a férfi kiléte, nem maszatolódtott el az időben, mint a Volkswagen Passátban ülő idegen arca az étterem előtti kis utcában.

A bajszos, szakállas, mokány férfi így mutatkozott be:

– Dr. Kaposi Ferenc.

Sente igencsak meglepődött, a regényeiben fordulnak elő ilyen különös találkozások, soha nem gondolta volna, hogy az élet is produkál ilyeneket. Kaposit látta jó tizenöt évvel ezelőtt Bartoséknál a Városmajor utcai lakásban. Egy ideig nem törődött a szikrázó találkozás utóéletével, Bartos úgyis kimossa magát mindenből, az állatorvos után meg nem akart nyomozni, sérelmeikkel akkoriban úgy sem tudtak volna mit kezdeni, az ötvenhatos tragikus történetet nem írhatta volna meg, vagy ha igen, egyetlen lap vagy folyóirat sem közölte volna. A kilencvenes évek közepén aztán a találkozás, mint egy titokzatos tengeralattjáró, felmerült benne a múltból, felszínre tört az élmény, elodázhatatlanná vált a megírása, melyhez a drámát találta a legalkalmasabb formának. A dráma már készen van, Ági díszletében próbálják, bárhogyan is alakult Kaposiék élete, a cselekményt már nem befolyásolhatja a valóság. Sente kitalált egy kerettörténetet, de az *Örvénylő évek* alap gondolata nem változott, az egyéni és a történelmi számonkérésről szól, a magánemberek és a hatalom felelősségéről. A professzor idősebbik lánya öngyilkos lesz a darabban, amikor megtudja, hogy apja milyen bűnöket követett el a forradalomban és a megtorlás idején.

Tehát Ági édesanyja fedezte fel testvérük véres holttestét a kapuban, gondolta Szente. Amikor Ági elolvasta az *Örvénylő éveket*, nem említette egy szóval sem, hogy ismerős lenne neki a cselekmény, hogy az ő nagybátyját ugyanígy ölték meg, amiért közreműködött a fegyverek szállításában. Ági nyilván hallott a tragédiáról, mégis hordozta magában annak emlékét, és a dráma sem tette közlékennyé. Miért? – kérdezte Szente önmagától a búcsú napján. A feleletet csak később, a szóban forgó júliusi éjszakán fogalmazta meg, félve és bizalmatlanul.

Ebéd után a lugasban ejtőztek. Szente úgy intézte, hogy Kaposi Ferenc mellé kerüljön. Cigarettaztak, kávéztak, Szente kihozta a sörét, iszogatott a langyosodó italból. Nem akart nekirontani Kaposinak, minek felszaggatni a múltat, a fájdalom valószínűleg bennük él, lehet, hogy az állatorvos burokbba zárta a magát, ha kérdezősködik, lerázza magáról, elutasítja, nem olyan közvetlen, mint a család, mogorvának látszik, az unokáihoz is erélyesen szólt. De Szente újságíró korában elsajátította a közeledés taktikáját, nem adta fel a harcot azért, hogy információt szerezzen. Ha Kaposi rárivall, hogy mit érdekel ez téged, majd átül Tasnádyhoz, aki egyfolytában keresi az alkalmat, hogy beszélgethessen vele Ági és a közte kezdődő szerelemről.

– Ágika harmincéves, ideje, hogy megtalálja az igazi társát.

Szente felfigyelt az ebéd közben eljuttatott mondatra, amely Tasnády szájából hangzott el, csendesen, reménykedve, a felesége felé fordulva, úgy, hogy a sógoraék is hallják az asztalnál. Szente rögtön megérezte, hogy Kaposi meglett fiai – párjukkal együtt – nem szimpatizálnak vele, művészféle, link alakot látnak benne, aki megfertőzi az ő polgári nyugalmukat, jólétüket. De hát Ági is művész, festő, igaz, nem tartozik egyetlen csoporthoz sem, gimnáziumban tanít, szakkört vezet, alkot, kiállít és díszleteket tervez, mert szereti a színházat. Nem bohém, nem bulizós fajta, inkább magányos, a barátságok híve a szerelemben is. Ági mégis sikeres, befutott festőművész, mert borzasztóan tehetséges, ösztönösen, egyéni módon alkot, nem követi a divatokat, mégis modern felfogásban fest, képei nem csak rabul ejtik a nézőt, hanem elkerülhetetlenül eszme-futtatásra is készítetik. Ágit, az unokatestvért persze hogy befogadják, de Szente csak egy idegen, aki Ági bájai miatt van itt a búcsún, az ő bensőséges körükben.

Szente nem szívta mellre a barátság-talanságukat, ő is szerette betartani a három lépés távolságot. Csak Kaposival boldoguljon valahogy.

– Nem is gondolod, Feri, hogy téged már régóta ismerlek.

Az állatorvos felvonta a szemöldökét.

Szente ebben a pillanatban utálta magát a bizalmaskodásért, de már nem visszako-zhatott.

– Annak idején ott voltam Bartos Miklóséknál a Városmajor utcai lakásban. Ki-hallgattam a beszélgetéseket. Mi lett veled? Bartos nem nyúlt utánad?

Kaposi nem rökönödött meg a kérdéseken, mintha természetesen lettek volna.

– Elküldtek az állami gazdaságtól, és egy húsüzemben kaptam állást, feleannyi fizetésért. De egy év múlva visszavettek, aztán kilencvenegyben megszűnt a gazdaság. Maszek állatorvos lettem. Vállalkozó... De te hogyan keveredtél Bartosékhoz?

– Albérlő voltam náluk egyetemista koromban. S a tóparton ugyanabban az utcában laktunk, ahol ötvenhatban a kettős gyilkosság történt. Gyerekefjével hallottam

valamit erről a szörnyüségéről, bár a felnőttek mindent titkoltak előttünk. De azt, hogy Török bácsi meghalt, nem mismásolhatták el. Kedveltük az öregot, hahotázó, vidám ember volt. A bátyádat láttam náluk korábban... Engem az érdekelne, hogy kitől tudta meg Bartos feljelentését. Csak akkor mondd el, ha nem kényes a kérés. Nem szeretném feltépni a sebeket.

– Gyere, nézzünk körül az udvarban – tanácsolta Kaposi, és felállt. Sétálni indultak.

– A húgomat évente egyszer-kétszer beutalják fürdőkúrára, a gyógyvíz nyugtatja, jót tesz az idegeinek. Abban az évben közös szobában lakott egy nála idősebb asszonnyal, akinek elmesélte a bátyja halálát. Sajnos a húgom mindenkivel bizalmas, mindenkiben jó embert lát, képtelen felmérni a realitásokat, képtelen csalódni. Ezért aztán fecseg. A lánya már annál óvatosabb.

Tasnádyék tetszetős parkot csináltak az udvarból, az állatoknak elkerített hátsó részt is tervszerűség jellemezte. Szente ezt a pedantériát érezte Ági festményein, amely – most meggyőződött róla – családi örökségből fakadt.

Kaposi tovább mesélt.

– A szobatarásnőt Csák Bertalannénak hívták. Amikor meghallgatta a húgom beszámolóját, azonnal közölte vele, hogy Bartos Miklós lelkén szárad a bátyám és még sok más ember halála. A professzor felesége és ők barátnők, Bartosné mindent elmondott neki az ötvenhatos Balaton-parti napokról. A húgom meg nekem továbbította a hallottakat, így könnyen kinyomoztam Bartosék lakáscímét, és bejelentkeztem.

– Árudd el, hogy mi volt a fecskendőben. Mert hogy nem altató, az biztos.

– Vizzel szívta tele. Bartost leütöttem volna, mielőtt hívja a rendőroket.

– A rendszerváltozás után nem jutott eszetekbe, hogy pert kezdeményeztetek? – kérdezte Szente.

– A gyilkosság felbolygatása csak a húgom állapotát rontotta volna – válaszolta Kaposi Ferenc. – Bevallom neked, hogy Bartost örömmel nyomorékká tettem volna az évek során, gondolatban megszámlálhatatlan esetben elvettem az életét. De mi keresztény emberek vagyunk, Isten majd ítélkezik.

Szente úgy érezte, hogy ezek a szavak nem illenek Kaposi alkatához. Talán azért mondja, ogy elaltassa őt, ne kérdezzessen tovább.

Délután négy órakor Ágival kettesben kimentek a búcsúba. Ági a férfibá karolt.

– Lássák a falubeliek, hogy komolyan összetartozunk, így nem szólják meg anyámékat – magyarázta Ági.

– A falusi pletyka halhatatlan – mondta Szente. – Nem gondoltál még a férjhezmenetelre? – kérdezte ezután.

– Meg akarod kérni a kezemet?

– Még korai lenne... Nem volt olyan kapcsolatod, amelyet tartósítani szeretnél volna?

– Nem igazán... Amikor elvégeztem a főiskolát, és tanítani kezdtem a megyeszékhelyen, ahol anyuék nyomban megvették a földszintes lakást a hozzáépített műteremmel, megismerkedtem egy általános iskolai rajztanárral, aki előttem vezetett az egyik képzőművészeti szakkört a városban. Megkedveltem Gézát, soha nem szerettem, de tökéletesen megfelelt nekem, nem akart birtokolni, amikor hívtam, jött, mert amúgy nagy csavargó volt, nem tudott megmaradni a fenekén. Egy

garázsból kialakított garzonlakásban lakott, az otthon az én lakásom jelentette számára. Géza aztán elvesztette a legjobb barátját, és elkezdett inni, olykor részegen, danolászva, gitározva állított be hozzám. Ilyenkor elküldtem, irtózom a részegektől, nem tudom elviselni őket, lenullázzák a tűrőképességemet. Lehet persze, hogy Gézának segítenem kellett volna, de a gyengédség, a vigasztalás nem használt, és én hamar feladtam. Elmaradozott, el is költözött a városból, egy állatmenhelyen kötött ki, odavolt a kutyákért, macskákért. Közöttük talán boldog lett. A te megjelenésedig tulajdonképpen Géza töltötte ki az életemet. Gyakran hazajárok, anyu elfelejti a bajait a közelemben.

Szente nem akart pimaszkodni, de megjegyezte:

– A direktorral is szóba hoztak.

– Soha nem feküdtem le Mester Attilával! Eddig háromszor kért fel, hogy tervezek díszletet azokhoz a produkciókhoz, amelyeket ő rendezett. De nem lettem a szeretője, azt hiszem, Attila tényleg elismeri a munkásságomat. Egyszer persze szemlátomást megpróbált lefektetni. Editet, a feleségét Prágába vitte kocsival, és amikor visszaérkezett, meglátogatott, nagyon éhes és megizzadt, lezuhanyozna. Miért nem mész haza, kérdeztem tőle. Tele van a lakás Edit rokonaival, unja őket, látni sem bírja azt a sznob bandát. Lezuhanyozott, haját mosott, és elkérte a fehér fürdőköpenyemet, alig ért össze a derekán, mulatságosan nézett ki. Bejött a műterembe, leült a kanapéra, és várakozott. Közben dolgoztam, és kacagtam magamban Attilán, aki a köpeny alá még az alsónadrágját sem vette fel. Leesett a tantusz – ez dugni akar velem... Vártam én is. De nem célozgatott, amikor rádöbbsent, hogy nem izgatott fel, a göncébe bújtt, és elköszönt. Na, most aztán végképp leépít, gondoltam, de nem bánkódtam volna. Attila azonban korrekt maradt a munkában.

A búcsúú forgatagban Ágit minden második ember megszólította. Szente elvegyült a tömegben, a pultokra, ponyvákra kirakott játékokat nézte, de nem talált közöttük olyat, amilyent az ő gyerekkorában árultak. Azok a játékok tele voltak ötlettel, és többségüket házilag készítették a sátorozó, vándorló kereskedők.

Forgott a körhinta, a hangszóróból lakodalmos dalok szóltak, álromantikus szöveggel, állandóan a refrént ismételve. A zene is olyan, mint a vattacukor, amelyet a sátrak elején centrifugáltak vastaggá a különböző ízű és színű szirupokból, gondolta Szente lenézés nélkül.

A búcsú régen olyan ünnepnek számított, mint a karácsony, összejött a család, a rokonság, csak éppen nem ajándékozták meg egymást.

Mára lezüllettek, szétestek ezek a napok, üzletté, bővlik kínálatává silányultak. Szente takarosnak, hangulatosnak találta a falut, amelyben idegennek érezte a mutatványosokat. Ugyanakkor tudta, hogy sem itt, sem másutt nem mondhatnak le erről a hagyományról erőszakkal, az idő majd meghozza a változásokat, a más jellegű rendezvények előbb-utóbb felülkerekednek a tartalmukat, múltjukat vesztett olcsó parákékon.

A céllövölde előtt találkozott Ágival.

– Gyere, befizetlek pár körre. Versenyezzünk!

– Rendben, de én fizetek – erősködött Szente.

– Jó, nem bánom.

Szente mosolygott: Ági nem tudja, hogy kiválóan lő célba, az anyja tehetségét örökölte, aki lány korában vidéki bajnokságokat nyert lövészetben. Régen tőlük

voltak hangosak a búcsúk, akkoriban lapos acélfigurákra löttek, amelyek a pontos találatoktól leestek a lőporos patronba, és hatalmasat durrantak. A megnyerhető tárgyak: babák, szappanok, krémek, tükrök, mézeskalácsszívek, cukrok, csokoládék csak később jöttek divatba, amikor a lőporos céllövöldéket balesetveszélyesnek minősítették. Szenté meg az anyja azonban változatlanul tarolt a búcsúkbán, az ajándékokat elosztogatták a szegényebb gyerekek között.

Az első két-három lövés mindig célt téveszt, a búcsúsok manipulálják a légpuska lőszerét, az ólomgolyót úgy préselik, hogy félrehúzzon. De Szenté pár kísérlet után kitapasztalta, hogy a felállított pálcika melyik oldalára célozzon. Aztán bezsebelte a nyereményeket, a céllövöldés már kérte, hagyja abba, ne fossza ki teljesen. Most is így járt, de Ági sem talált elsőre. Aztán dőltek a babák, a kicsik és a nagyok. A céllövöldés rekedten kiabálta: – Bravó! Bravó!

A babákat zacskóba rakták, Tasnádyné hétfőn majd beviszi őket az óvodába.

– Nagyszerűen lősz célba – dicsérte Ági a férfit.

– Te sem vagy ügyetlenebb nálam – viszonzta Szenté az elismerést.

